

**Жовнір Марина Миколаївна,
Лещенко Тетяна Олександрівна**
Полтавський державний медичний університет
м. Полтава, Україна

ПОШТОВА МАРКА ЯК ВІЗУАЛЬНО-СЛОВЕСНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ЛІТОПИС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Сьогочасна позамовна дійсність маркована розширенням алгоритму студіювання поняття «текст», зосібна його дослідженням із проєкцією на екстралігвальний вимір і розглядом у контексті галузей знань, які тісно межують із лінгвістичними парадигмами. За таких умов текстовий мультимодальний зразок перетворюється на інформаційний контент, візуально-словесний мистецький зразок, наділений потужним прагматичним потенціалом і покликаний імпліцитно / експліцитно впливати на реципієнта. Такий підхід уможливорює всебічний розгляд мультимодального тексту і як зразка мистецтва, і як способу відображення дійсності у свідомості особистості за допомогою узвичаєних знакових систем, зіставлення й порівняння процесу сприймання текстопростору, що складається з гомогенних і гетерогенних компонентів.

При цьому сенси формуються за допомогою різноформатних кодів, мовного, візуального, звукового, жестового, тактильного і просторових значень, маніпуляцій ними з чітко окресленою прагматичною метою. Підтвердження омовленому фіксуємо в наукових доробках дослідників: «Актуальним стає поєднання словесних і візуальних фрагментів для обміну інформацією, використання концептів у просторовому контексті замість узуальної лінійної форми подачі слів та інших мовних конструкцій» [2, с. 186].

У цьому дослідженні ми апелюємо до поштової марки як джерела вивчення історії та художньої культури і способу фіксації хронології подій

російсько-української війни. Метою праці став аналіз мультимодального тексту – поштової марки про російсько-українську війну – у світлі її потрактування потужним інформаційно-мистецьким джерелом. Досліджено корпус мультимодальних зразків поштових марок про російсько-українську війну.

Проблематика, пов'язана з дослідженням поштової марки в контексті філателістики, графічного мистецтва і дизайну в Україні, широко представлена в наукових працях українців (О. Берlach, Д. Вакуліч, В. Дворник, М. Забочень, Г. Задніпрний, Г. Кузьменко, Я. Лелик, В. Літевчук, В. Михайленко, О. Потальчук, Н. Пушкар тощо). Наявні напрацювання не вичерпують можливостей студіювання розглядуваних мініатюр на різних етапах розвитку світової / вітчизняної філателістики в руслі національної атрибутики, мистецької культури, української ментальності та мовознавчої традиції.

Поштова марка, або мініатюра, – знаковий елемент національної культури, синкретичний мистецько-поліграфічний продукт, що містить зображення історичних подій, фіксує фрагменти духовної та матеріальної традиції суспільства, етапи розвитку культури й мистецтва, ментальні стереотипи, присутні культурно-цивілізаційні процеси життя і трансформації українства.

Крім стрижневої функції узвичаєного державного знака, уживаного на підтвердження оплати послуг поштового зв'язку, поштові марки виконують низку додаткових, але не менш значущих функцій, зокрібно мовимо про їхню мистецьку цінність, інформативність, акумуляцію й відображення сприйнятої та інтерпретованої людиною й етносом дійсності, переосмислених історичних фактів, постатей чи ідей. Суголосні міркування представлено в дослідженнях науковців: «Можна стверджувати, що поштові марки та листівки пройшли певні етапи історичного становлення та мають властиві для них атрибути національної

мистецької культури та традиційної ознаки національної ментальності» [1, с. 39].

Опрацьовані нами зразки поштових марок, що зображують воєнні події на території України, – візуалізована й у такий спосіб кодифікована реакція людської спільноти на російську агресію. Розглядуваний сегмент поштових мініатюр доцільно трактувати соціально-історичним, культурно-мистецьким, цілісним і зв'язним мультимодальним продуктом, який відображає конкретну інформацію чи фрагмент дійсності словесними й іконічними засобами. Структура розглядуваних мультимодальних зразків однотипна: візуалізаційно-графічні елементи (розмір, кольорова гама, композиція, шрифт тощо), а також вербальний складник – назва, слоган, емблема за наявності тексту.

Серед оглянутого корпусу марок було обрано кілька рядів, об'єднаних на сюжетному, смисловому й композиційному рівнях і зі спільним / суголосним концептуальним графічним компонентом. За лексико-семантичним критерієм їх було ранжовано на кілька груп: 1) марки-символи (зображення містить узуальні символи); 2) марки-персоналії (зображення містить портрети відомих вітчизняних / закордонних постатей, які безпосередньо чи опосередковано долучилися до українсько-російського протистояння на боці України, підтримали її); 3) марки-події (зображення ілюструє ключові моменти війни).

Досліджений корпус марок є своєрідним візуально-словесним мистецьким зразком, правдивим відображенням дійсності й оречевленим засобом фіксації культурно-історичних реалій, які корелюють зі спротивом українського народу російській агресії. Це уможливило трактування і розгляд їх не тільки експонатами спеціалізованих виставок і утрадиційним предметом вивчення філателістів, а й об'єктами графічного дизайну й ословеснення, важливого джерела вивчення історії та художньої культури.

Джерела

1. Берлач О. П., Лелик Я. Р. Поштова марка і листівка – світовий тренд репродуктивних творів живопису та графічного мистецтва // Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 60, т. 1. С.35–40.
2. Лещенко Т. О., Жовнір М. М., Юфименко В. Г. Навчальний текст як мультимодальний лінгвовізуальний феномен: цілісність, зв'язність, інформативність // Інноваційна педагогіка. 2022. № 47. С. 185–190.
3. Zhovnir M. Visual Language of Multimodal Text: Pragmatics of color (on the Material of the Covers of World Publications, Dedicated to the Russian-Ukrainian War) / M. Zhovnir, T. Leshchenko // Alfred Nobel University Journal of Philology. Series «Philology». Special Issue «Multimodality. Intermediality: Discourse, Communication, Text». – 2023. – Issue 2 (26/2). – P. 108–126.

УДК 78. 63М. Леонтович (092),(043.2)

Хомин Світлана Яношівна

ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»

Мукачівського державного університету,

м. Мукачево, Україна

ВОКАЛЬНА ІНСТРУМЕНТОВКА – ХАРАКТЕРНА ОСОБЛИВІСТЬ СТИЛЮ МИКОЛИ ЛЕОНТОВИЧА

Багато композиторів, які зверталися до жанру обробки народної пісні, вбачали творчий здобуток Миколи Леонтовича як своєрідний мистецький еталон. Індивідуальність та оригінальність музичної мови композитора вирізняється самобутнім неповторним вмінням зробити з невеликої народної пісні справжній хоровий шедевр. Цікавою особливістю є те, що дуже часто робота над піснею у Миколи Леонтовича не обмежувалася раз назавжди зробленою обробкою. Композитор міг працювати над піснею протягом багатьох років, редагуючи, переробляючи її заново. І кожний новий варіант це було якісно щось нове, більш довершене.

Микола Леонтович у своїй роботі практично не використовував музичний інструмент. Він був надзвичайно глибоким знавцем людського